

stærkt gældende. Det vilde sikkert være til Gavn baade for Stat og Folkekirke, om Forholdet imellem dem blev bragt til større Klarhed. Det kan jo ikke undgaas, at den lovgivende Magt jævnlig faar at gøre med Spørgsmaal, der ogsaa have en kirkelig Side, og det bringer da kun Forvirring, at man saa her i Rigsdagen behandler slige Spørgsmaal, som om vi tillige var en Synode og ikke blot en politisk Forsamling. Jeg skal som Eksempel blot minde om den Forhandling, der fandt Sted her i Tinget for faa Aar tilbage om en ny Form for Ægteskabs Stiftelse. Der blev da talt vidt og bredt om kirkelige Rettigheder og Forpligtelser, og man skulde ved den Lejlighed, om man ikke havde vidst bedre, tro, at vi ogsaa vare valgte som en kirkelig Synode. Omtrent samtidig med, at vi førte en Forhandling om Formen for Ægteskabs Stiftelse, der vidnede om denne Sammenblanding af borgerligt og kirkeligt, vedtog man i det tyske Rige en almindelig borgerlig Lovbog, som indeholdt en Række Bestemmelser om Ægteskabsforholdene, der sluttede med disse klare og rigtige Ord: „Kirkelige Forpligtelser i Henseende til Ægteskab berøres ikke af denne Lovs Forskrifter“. Det vil rimeligvis være forbundet med ikke ringe Vanskelighed for os, begrundet paa den mangeaarige Sammenblanding af, hvad der ikke naturlig hører sammen, at naa et saa rent og klart Standpunkt, som den tyske borgerlige Lovbog er naaet til, men det kan ikke fritage os for Pligten til at stræbe efter at naa et lignende rationelt Standpunkt. Forhandlingen her i Tinget i Gaar lignede for saa vidt tidligere Rigsdagsforhandlinger om Spørgsmaal af den af mig berørte Natur, som man jo til Tider kunde tro, at det ikke var Lovgivere, men Teologer, der havde Ordet. Jeg tænker her navnlig paa min ærede Sidemand, det ærede Medlem for Odense Amts 8de Valgkreds (H. Holm) og det ærede Medlem for Kjøbenhavns 5te Valgkreds (Borgbjerg). De to Herrer talte, forekommer det mig, langt mere som Teologer end som politiske Lovgivere, og selv den bekendte rabies theologorum fornægtede sig ikke, men gav sig Udslag i bidske Angreb paa en vis kirkelig Retning og paa adskillige Præster. Det synes mig, at det vilde være mest passende, om vi her afholdt os fra alle Angreb paa denne eller hin kirkelige Retning, da vi jo ikke sidde her for at øve kirkelig Censur, men for at træffe retslige Afgørelser.

Det er den retslige Side af de kirkelige Lovgivningsspørgsmaal, som vi have at

gøre med, og ikke med andet. Da historiske Omstændigheder have medført, at rent kirkelige Anliggender ere blevne dragne ind under Statens Magtomraade og stillede i Klasse med dennes andre Anliggender, er det forstaaeligt, at Sammenblandingen saa ofte har gjort sig gældende, men — jeg gentager det — at dette Misforhold er saa gammelt, fritager os ikke for at gøre et alvorligt Forsøg paa at komme bort derfra. Og naar vi nu atter have begyndt paa den gamle Forhandling om Forholdet mellem Stat og Folkekirke, da bør vi intet Øjeblik glemme — det kan ikke for ofte indskræpes — at det er den retslige Side af Sagen, som bør lægge Beslag paa os. Hvorledes er nu den retslige Tilstand i Øjeblikket? Det er jo denne, at vi, Rigsdagen og Regeringen, have retsligt set Magt ikke blot over Kirkens ydre Forhold, men ogsaa over alle dens indre Forhold. Minister og Rigsdag kan retsgyldigt træffe Bestemmelser ikke alene om udvortes Forhold, vedrørende Folkekirken, men ogsaa om alle indre Anliggender, om Lære, Gudsdyrkelse, Daab, Altergang, Ordets Forkyndelse osv. At denne Tilstand er aldeles principstridig, synes mig saa klart, at jeg ikke forstaar, at nogen vil benægte det. Nu kan man nok sige, som det blev sagt i Gaar, at det er gaaet taaleligt godt hidtil. Jeg nægter ikke dette; men hvor har man nogen Borgen for, at det ogsaa fremtidig vil gaa saaledes, naar den retslige Tilstand er saa urimelig, som den er. Vi have her i Rigsdagen afholdt os fra i det store og hele at gøre Overgreb paa det kirkelige Omraade. Vore Regeringer have ligeledes iagttaget et billigt Hensyn til, hvad der efter sin Natur ikke vedkommer Staten, men udelukkende hører ind under Kirken. Men vi have jo ikke Spor af Sikkerhed for, at en saadan Tilstand vil vedvare. Sæt blot — vi have Lov til at tænke os det, det kan jo ogsaa blive Virkelighed — at f. Eks. det ærede Medlem for Kjøbenhavns 5te Valgkreds (Borgbjerg) med sine rødeste røde, som han talte om i Gaar, kom i Spidsen for Kultusministeriet; tror man da, at den nænsomme Behandling af kirkelige Forhold, som vi have været Vidne til siden 1849, vilde vedblive? Jeg tror, man har Ret til at tvivle herom. Vi hørte i Gaar det ærede Medlem ytre, at det var dog alt for urimeligt at forlange af vore Dages Mennesker, at de skulde kunne dele Tro med Folk, der have levet for 300 Aar siden, med Forfatterne af den Augsburgske Konfession. Men det maa da fra hans Standpunkt